

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Anny Zalewskiej nt.: „Ocena postawy ciała i siły mięśniowej dzieci w wieku szkolnym” wykonanej w Klinice Rehabilitacji Dziecięcej pod kierunkiem prof. dr hab. Wojciecha Kułaka – kierownika Kliniki, zlecona uchwałą Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z dnia 17 kwietnia 2018 r.

Bardzo szybki rozwój nowych technologii informatycznych i ich rozpowszechnienie, również wśród dzieci i młodzieży, powoduje radykalną zmianę trybu życia tej części społeczeństwa. Brak ruchu, siedzący tryb życia jest jednym z głównych powodów występowania wad postawy wśród dzieci i młodzieży, co skutkuje poważnymi komplikacjami zdrowotnymi w późniejszym wieku. Problem ten lawinowo narasta, stąd wybór tego zagadnienia jako tematu pracy doktorskiej uważam za uzasadniony

Przedstawiona mi do recenzji praca posiada typowy układ dla dysertacji doktorskich w naukach o zdrowiu. W obszernym Wstępie liczącym 36 stron Autorka trafnie wprowadza, w oparciu o szeroko cytowaną literaturę, w tematykę rozprawy. W pierwszej części Wstępu omawia podstawowe definicje związane z postawą ciała, wadami postawy i przyczynami ich powstawania, a także epidemiologią tego schorzenia. W dalszej części szczegółowo charakteryzuje wady postawy ciała. Ostatnia część Wstępu dotyczy oceny postawy ciała, co ma bezpośredni związek z tematem pracy. Tą część uważam za bardzo dobrze wprowadzającą do celu rozprawy doktorskiej.

Cel główny dysertacji jest analogiczny do tytułu rozprawy i dlatego jego uszczegółowienie uważam za konieczne i właściwe. Cele szczegółowe to:

- ocena częstości występowania wad postawy w zależności od lateralizacji i płci,
- określenie zależności między poziomem nasilenia wad postawy,
- ocena poziomu siły mięśniowej w zależności od wieku, płci, lateralizacji i wskaźnika BMI badanych,
- porównanie siły mięśniowej dzieci i młodzieży z wadami postawy i bez wad,
- ocena częstości występowania wad postawy w zależności od poziomu siły mięśniowej.

Tak dobrane cele uważam za właściwe, w pełni wyczerpujące zasadniczy cel rozprawy i zgodne z jej tematem.

Kolejny rozdział „Materiał i metody” stanowi obszerne, rzadkie w tego typu opracowaniach, szczegółowe omówienie zastosowanych technik badawczych, ilustrowanych zdjęciami, na których przedstawiono m.in. sposób pomiaru siły mięśniowej przy użyciu ręcznego miernika siły mięśniowej MICROFET 2 firmy Hoggan Health Industries. Równie wyczerpująco są przedstawione zastosowane do analizy wyników testy statystyczne (zapewne doktorantka korzystała z pomocy doświadczonego statystyka), co warto było podać. Zastrzeżenie recenzenta budzi sposób doboru próby uczniów do badań. Liczbę badanych uważam za właściwą i wystarczającą do analiz statystycznych, jednak sposób jej doboru Autorka nie podała (czy było losowanie i w jaki sposób zostało przeprowadzone?).

Wyniki badań zostały trafnie pogrupowane w 3 podrozdziałach, gdzie 1 ma charakter bardziej informacyjny i z powodzeniem mógłby stanowić podrozdział w rozdziale Materiał. Pozostałe 2 podrozdziały w sposób wyczerpujący, na 5 rycinach i 28 tabelach, przedstawiają uzyskane wyniki badań. Sposób prezentacji wyników jest czytelny z właściwie dobranym komentarzem i podkreśleniem istotnych różnic.

Komentarze do wyników badań stanowią dobre wprowadzenie do kolejnego rozdziału, którym jest „Dyskusja”. W rozdziale tym na 9 stronach Doktorantka w sposób bardzo dojrzały, znamionujący dobrą znajomość tematu dysertacji, opartą o szeroko cytowaną literaturę, dyskutuje uzyskane przez siebie wyniki badań i konfrontuje z doniesieniami innych autorów, zwracając przede wszystkim uwagę na czynniki ryzyka wad postawy u dzieci i młodzieży. Zdziwienie budzi fakt rozpoczęcia dyskusji od wniosków wynikających z rozprawy, tym bardziej, że pojawiają się w kolejnym rozdziale Wnioski.

W rozdziale „Wnioski”, kończących pracę, Autorka przedstawia 7 wniosków będących w zasadzie odpowiedzią na sformułowane wcześniej cele szczegółowe. Są one właściwie sformułowane i w pełni odpowiadają na postawione cele.

Bogato cytowane piśmiennictwo liczące aż 236 pozycji literatury, krajowej i zagranicznej, jest dobrze dobrane do tematu pracy. Cytowane prace to najnowsze doniesienia obejmujące głównie ostatnie 10 lat. Doktorantka zapoznała się szczegółowo z literaturą tematu, o czym świadczy przegląd literatury zaprezentowany we Wstępie oraz dojrzała dyskusja wyników pracy, a także wnioski z niej wyływające. Krótkie streszczenie w języku polskim i angielskim w sposób bardzo komunikatywny zapoznaje czytającego z istotnymi elementami pracy, co uważam za istotną zaletę.

Aneks zawiera: spis tabel, zdjęć i rycin (przy dużej ich ilości bardzo ułatwi lekturę pracy), zgodę Komisji Bioetycznej UMB oraz kartę badania, a także zgodę rodziców na wykonanie w badań.

Reasumując pragnę stwierdzić, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska na stopień dr n. o zdr. mgr Anny Zalewskiej nt.: „Ocena postawy ciała siły mięśniowej dzieci w wieku szkolnym” wykonana w Klinice Rehabilitacji Dziecięcej pod kierunkiem prof. dr hab. Wojciecha Kułaka w pełni spełnia wymagania stawiane dysertacjom na stopień dr nauk o zdrowiu. Jest ona napisana ładnym językiem oraz jest bez zarzutu pod względem edytorskim. Drobne uwagi, które wcześniej poczyniłem, mają charakter porządkujący i nie kwestionują wartości pracy. Stanowi ona, zdaniem recenzenta, dojrzałe opracowanie naukowe mające walory poznawcze mogące również znaleźć zastosowanie praktyczne w profilaktyce wad postawy u dzieci i młodzieży. Uważam, że uzyskane wyniki powinny być impulsem do dalszych badań epidemiologicznych obejmujących znacznie większą populację dzieci i młodzieży. Problem ten, z racji powszechnego występowania wad postawy w wieku rozwojowym, co wykazała Doktorantka stanowi nie tylko ważny problem medyczny ale również społeczny. Wyrażam uznanie dla Doktorantki oraz Promotora za podjęcie tego problemu jako tematu dysertacji doktorskiej, mieszczącej w zagadnieniach dziedziny nauk o zdrowiu.

W związku z powyższym uzasadnieniem zwracam się do Wysokiej Rasy Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie mgr Anny Zalewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dziedzinie nauk o zdrowiu.

Białystok 7.05.2018

Prof. dr hab. n. med. Jan Karczewski